

Vec T-241/01

**Scandinavian Airlines System AB
proti
Komisii Európskych spoločností**

„Hospodárska súťaž — Kartel — Letecká doprava — Nariadenie (EHS) č. 3975/87 —
Oznámené dohody — Kartel prekračujúci rámec oznámenia — Rozdelenie trhu —
Pokuta — Usmernenia k metóde stanovovania pokút — Závažnosť porušenia —
Oznámenie o neuložení alebo znížení pokút — Poľahčujúce okolnosti —
Neobmedzená právomoc“

Rozsudok Súdu prvého stupňa (tretia komora) z 18. júla 2005 II - 2926

Abstrakt rozsudku

*1. Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Usmernenia prijaté Komisiou —
Povinnosť Komisie konať v súlade s nimi
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2, a nariadenie Rady č. 3975/87, článok 12 ods. 2;
oznámenie Komisie 98/C 9/03)*

II - 2917

2. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Právny rámec — Článok 12 ods. 2 nariadenia č. 3975/87 — Miera voľnej úvahy vyhradená Komisii — Zavedenie usmernení Komisiou — Zákonnosť*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2, a nariadenie Rady č. 3975/87, článok 12 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
3. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Posúdenie podľa povahy porušení*
(Článok 81 ods. 1 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
4. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Povinnosť kvalifikovať v zmysle usmernení ako „veľmi závažné“ iba porušení veľkého zemepisného rozsahu — Neexistencia — Povinnosť Komisie dodržiavať svoju predchádzajúcu rozhodovaciu prax — Neexistencia*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
5. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Povinnosť určiť relevantný geografický trh — Rozsah*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03, bod 1 A)
6. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Povinnosť zohľadniť konkrétny dopad na trh — Rozsah*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
7. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Povinnosť Komisie dodržiavať svoju predchádzajúcu rozhodovaciu prax — Neexistencia*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2, a nariadenie Rady č. 3975/87, článok 12 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
8. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Uloženie — Potreba nadobudnutia zisku porušujúcim podnikom — Neexistencia — Zohľadnenie neoprávneného zisku pri výpočte pokuty*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)

9. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Zavedenie usmernení Komisiou, ktoré sú odlišné od predchádzajúcej rozhodovacej praxe — Použitie spôsobu výpočtu založeného na skutočnej závažnosti a dĺžke porušenia a prispôsobujúceho sa v závislosti od okolností porušenia — Zákonnosť*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
10. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Zohľadnenie obratu pri výpočte pokuty — Volná úvaha Komisie v súlade s hranicou stanovenou v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
11. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Neuloženie alebo zníženie pokuty ako výmena za spoluprácu obvineného podniku — Nevyhnutnosť konania, ktoré Komisii uláhčilo zistenie porušenia — Nedostatočnosť samotného úmyslu spolupracovať*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 11 ods. 4 a 5, a článok 15; oznámenie Komisie 96/C 207/04)
12. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Volná úvaha Komisie — Neobmedzená právomoc Súdu prvého stupňa — Skutočnosti, ktoré môžu byť zohľadnené súdom Spoločenstva pri znížení výšky pokuty — Konanie podniku po prijatí rozhodnutia — Nedostatok relevantnosti okrem veľmi osobitných okolností*
(Článok 229 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 17)

1. Článok 12 ods. 2 nariadenia č. 3975/87 stanovujúceho postup pri uplatňovaní pravidiel hospodárskej súťaže pre podniky leteckej dopravy sa podobne ako článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 obmedzuje na stanovenie toho, že pri určovaní výšky pokuty treba prihliadať na závažnosť a dĺžku trvania porušenia. Toto ustanovenie dáva Komisii širokú mieru voľnej úvahy pri stanovení pokút, ktoré

závisí od jej všeobecnej politiky v oblasti hospodárskej súťaže. Toto je rámec, v ktorom Komisia roku 1998 prijala s cieľom zabezpečenia transparentnosti a objektívnosti jej rozhodnutí vo veciach pokút usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] smerujúce k upresneniu kritérií, ktoré mieni — rešpektujúc pritom

právne normy vyššej právnej sily — použiť pri výkone svojej voľnej úvahy; vyplýva z nich dobrovoľné obmedzenie tejto právomoci v rozsahu, v akom je Komisia povinná dodržiavať pravidlá, ktoré si sama stanovila.

chce Komisia sledovať, v záujme zabezpečenia transparentnosti a objektívnosti jej rozhodovania v oblasti pokút.

(pozri body 70, 75)

(pozri bod 64)

2. V rozsahu, v akom usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] stanovujú povinnosť pri posudzovaní závažnosti porušení zohľadniť ich povahu, skutočný dopad na trh tam, kde je ho možné merať a veľkosť relevantného zemepisného trhu usmernenia spadajú tak do právneho rámca stanoveného v článku 12 ods. 2 nariadenia č. 3975/87 stanovujúceho postup pri uplatňovaní pravidiel hospodárskej súťaže pre podniky leteckej dopravy, ako aj do miery voľnej úvahy priznanej Komisii pri stanovení pokút.

Okrem toho, na tieto usmernenia nie je možné hľadieť tak, že nadmerne a protiprávne obmedzujú voľnú úvahu Komisie pri stanovení pokút, a treba ich hodnotiť ako dokument, ktorý umožňuje podnikom získať presnejšiu predstavu o politike hospodárskej súťaže, ktorú

3. Hoci je rovnako potrebné zohľadniť veľkosť relevantného zemepisného trhu a dopad na trh, ak je merateľný, aj povaha porušenia pravidiel hospodárskej súťaže predstavuje podstatné kritérium pre posúdenie závažnosti porušenia.

V tejto súvislosti sú veľmi závažné, ako to zdôrazňujú aj usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO], horizontálne obmedzenia, ako sú cenové kartely a kvóty podielu na trhu, alebo iné praktiky škodiace dobrému fungovaniu vnútorného trhu, ktoré sa uvádzajú aj medzi príkladmi dohôd výslovne vyhlásenými za nezlučiteľné so spoločným trhom v článku 81 ods. 1 písm. c) ES. Okrem toho, že spôsobujú vážne narušenie hospodárskej súťaže, tieto kartelové dohody odporujú hlavnému cieľu Zmluvy ES, integrácii trhu Spoločenstva tým, že zaväzujú strany k rešpektovaniu

existencie oddelených trhov, často vymedzených podľa štátnych hraníc, čo vedie k izolácii týchto trhov.

zohľadniť. Okrem toho samotná rozhodovacia prax Komisie nie je súčasťou právneho rámca upravujúceho pokuty v oblasti hospodárskej súťaže.

(pozri bod 87)

(pozri body 84, 85)

4. Skutočnosť, že usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] pri uvádzaní príkladov porušení kvalifikovaných ako „veľmi závažné“ odkazujú iba na porušenia, ktoré sa dotýkali väčšiny členských štátov, sa nemôže vykladať v tom zmysle, že túto kvalifikáciu môžu mať iba porušenia takéhoto zemepisného rozsahu. Aj keby sa väčšina rozhodnutí a judikatúry o „veľmi závažných“ porušeníach týkala obmedzení veľkého zemepisného rozsahu, nič nedovoľuje prijať záver, že iba tieto porušenia môžu byť takto kvalifikované. Naopak, Komisia disponuje širokou mierou voľnej úvahy pre určenie závažnosti porušení a stanovenie výšky pokuty v závislosti od početných skutočností, ktoré nie sú obsiahnuté v záväznom alebo taxatívnom zozname kritérií, ktoré sa majú

5. Pokiaľ Komisia pristúpi k posúdeniu závažnosti priestupku pravidiel hospodárskej súťaže a podľa bodu A 1 usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] musí zohľadniť veľkosť relevantného geografického trhu, Komisia na tieto účely nemusí presne určiť relevantné trhy, ale iba posúdiť väčší alebo menší rozsah geografickej oblasti relevantného trhu alebo relevantných trhov. Okrem toho, Komisia nie je povinná presne určiť relevantné trhy dokonca ani pre zistenie porušenia v prípade, keď zjavným účelom dohôd je obmedzenie hospodárskej súťaže.

(pozri bod 99)

6. Podľa usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2

nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] Komisia môže zobrať do úvahy pri posúdení závažnosti porušenia jeho konkrétneho dopad na trh iba v prípade, ak je merateľný. Z tohto dôvodu, pokiaľ je Komisia prítomná pri celosvetovej dohode smerujúcej k odstráneniu potenciálnej konkurencie, ktorej konkrétny účinok je hypoteticky ťažko merateľný, Komisia nie je povinná podrobne preukázať konkrétny dopad dohody na trh a kvantifikovať ho, ale môže sa oprieť o odhad pravdepodobnosti tohto účinku.

ich považovať za „veľmi závažné“, ak sa to javí nevyhnutné pre realizovanie politiky Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže.

(pozri bod 132)

(pozri bod 122)

8. Skutočnosť, že podnik v dôsledku porušenia pravidiel hospodárskej súťaže nezískal žiaden zisk, nemôže brániť tomu, aby mu bola uložená pokuta, pretože inak by sa stratil jej odradzujúci charakter. Z uvedeného vyplýva, že Komisia nie je povinná pri určení výšky pokút preukázať, že v dôsledku porušenia dané podniky získali nenáležitú výhodu, ani prípadne nie je povinná zohľadniť, že v dôsledku porušenia nebol nadobudnutý prospech.

7. Predchádzajúca rozhodovacia prax Komisie ako taká neslúži ako právny rámec pre pokuty v oblasti hospodárskej súťaže, keďže tento je definovaný v nariadení č. 17 alebo v ekvivalentných odvetvových nariadeniach, akým je nariadenie č. 3975/87 stanovujúce postup pri uplatňovaní pravidiel hospodárskej súťaže pre podniky leteckej dopravy, a v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO]. Skutočnosť, že Komisia sa v minulosti domnievala, že porušenia určitého typu mali byť kvalifikované ako „závažné“, ju nesmie zbavovať možnosti vneskorších prípadoch

V tejto súvislosti, hoci bod 5 písm. b) usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO], obsahujúci viacero všeobecných poznámok, stanovuje, v závislosti od okolností, zohľadnenie určitých objektívnych faktorov, akými sú napríklad špecifický ekonomický kontext, akékoľvek ekonomické alebo finančné výhody odvodené vinníkmi porušení, na prijatie zamýšľaných pokút, uvedené neznamená, že by Komisia bola povinná za všetkých okol-

ností preukázať na účely stanovenia výšky pokuty finančnú výhodu viažucu sa na zistené porušenie. Iba poukazuje na jej vôľu viac prihliadať na tento aspekt a vychádzať z neho pri výpočte výšky pokút, pokiaľ ho môže aspoň približne odhadnúť.

v rámci súm stanovených usmerneniami pre jednotlivé kategórie porušení („menej závažné“, „závažné“ a „veľmi závažné“).

(pozri bod 160)

(pozri body 146, 147)

9. Usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] zaviedli nový postup pri výpočte pokút. Zatiaľ čo predtým postup Komisie spočíval vo výpočte pokuty v pomere k obratu daných podnikov, usmernenia sú viac založené na zásade pevnej sumy, východisková suma je však stanovená absolútne, v závislosti od skutočnej závažnosti porušenia, následne zvýšená v závislosti od dĺžky trvania porušenia a nakoniec prispôbena v závislosti od pritažujúcich a polahčujúcich okolností. V uvedenej metóde, výslovne potvrdenej judikatúrou, vystupuje obrat iba ako druhotné kritérium pri úprave pokuty

10. V oblasti stanovovania výšky pokút v prípadoch hospodárskej súťaže jediná výslovná zmienka o obrate obsiahnutá v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 sa týka najvyššej hranice, ktorú nemôže výška pokuty presiahnuť, táto sa považuje za hranicu celkového obratu. V rámci dodržania tejto hranice Komisia v zásade môže určiť pokutu na základe obratu podľa svojej voľby, vzhľadom na geografický rozsah a dotknuté výrobky bez toho, aby bola povinná prihliadnuť konkrétne na celkový obrat alebo na obrat dosiahnutý na geografickom trhu alebo trhu dotknutých výrobkov. Navyše, ak aj usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] nestanovujú výpočet pokút podľa vymedzeného obratu, taktiež nebránia tomu, aby sa na daný obrat prihliadalo pod podmienkou, že pri uskutočnenej voľbe sa Komisia nedopustí zjavne nesprávneho posúdenia.

Z uvedeného vyplýva, že na účely určenia výšky pokuty je Komisia oprávnená prihliadnúť na obrat podľa svojho výberu, pokiaľ sa toto nejaví byť nepriemerané vzhľadom na okolnosti daného prípadu. Komisia tiež nie je povinná pri určovaní výšky pokút zaistiť, v prípade, ak sú pokuty udelené viacerým podnikom zúčastneným na tom istom porušení, aby konečné sumy pokút odrážali všetky odlišnosti medzi danými podnikmi, čo sa týka ich celkových obrátov.

že len samotný úmysel podniku spolupracovať počas správneho konania o uplatňovaní pravidiel hospodárskej súťaže pred Komisiou je pozbavený významu.

(pozri body 165, 166)

Aj zníženie pokuty v dôsledku spolupráce počas správneho konania je odôvodnené iba vtedy, ak konanie daného podniku umožnilo Komisii zistiť existenciu porušenia s menšími ťažkosťami a prípadne ho ukončiť.

11. Časť D bod 2 prvá zarážka oznámenia o neuložení alebo znížení pokút vo veciach týkajúcich sa kartelových dohôd priznáva zníženie iba podniku, ktorý „poskytne Komisii informácie, dokumenty alebo iné dôkazy, ktoré prispievajú k potvrdeniu existencie spáchaného porušenia“ [*neoficiálny preklad*], a nie podniku, ktorý má iba úmysel spolupracovať alebo sa obmedzí iba na spoluprácu s Komisiou. Z uvedeného vyplýva,

Nakoniec, spolupráca na šetrení, ktorá nepresahuje rámec povinností podnikov stanovených článkom 11 ods. 4 a 5 nariadenia č. 17 alebo obdobnými ustanoveniami v odvetvových nariadeniach, neodôvodňuje zníženie pokuty.

(pozri body 212, 213, 218)

12. Zníženie pokuty súdom Spoločenstva v rámci jeho neobmedzenej právomoci v súlade s článkom 229 ES vzhľadom na konanie uskutočnené po vyhlásení rozhodnutia ukladajúceho pokutu, ak by bolo možné, by v každom prípade mohlo byť vykonané iba s vysokou obozretnosťou a za veľmi osobitných okolností. Takýto postup by totiž mohol byť

vnímaný ako nabádanie k páchaniu porušenia, špekulujúc o možnosti zníženia pokuty v dôsledku zmeny v konaní podniku následne po rozhodnutí.

(pozri body 226, 228)